

JUSTIITSMINISTEERIUM

REWILO
Krista@rewilo.ee

Teie 16.07.2024
Meie 12.08.2024 nr 10-4/5540-2

Vastus pöördumisele

Olete pöördunud Justiitsministeeriumi poole palvega selgitada äriseadustiku § 164 tähendust.

Justiitsministeerium käsitab Teie kirja selgitustaotlusena, millele vastamist reguleerib märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seadus (MSVS). MSVS §-st 3 tulenevalt on Justiitsministeeriumil kohustus anda tasuta selgitusi Justiitsministeeriumi poolt väljatöötatud õigusaktide, nende eelnõude ja asutuse tegevuse aluseks olevate õigusaktide ning asutuse pädevuse ja õigusloome tegevuse kohta (õigusalased selgitused). Õigusalaste selgituste andmine ei tähenda õigusabi andmist. Õigusalaste selgituste andmisega on tegemist siis, kui selgitatakse mingi konkreetse seaduse, konkreetse paragrahvi, konkreetse lõike, konkreetse punkti sisu ja tähendust. Õigusabiga on tegemist siis, kui antakse mingite konkreetsete eluliste asjaolude osas õiguslik hinnang. Seetõttu on Teie kirjale võimalik vastata ainult selles osas, mis jääb selgitustaotluse raamidesse.

Esmalt juhime Teie tähelepanu sellele, et küsimused, mis puudutavad raamatupidamise reegleid (sh ka RTJ 2 sisu), kuuluvad siiski Rahandusministeeriumi haldusalasse vastavalt Vabariigi Valitsuse seaduse §-le 65.

Äriseadustiku (ÄS) § 164 kohaselt võib tütarettevõtja omandada või tagatiseks võtta emaettevõtja osasid samadel tingimustel kui oma osasid või aktsiaid. Kui tütarettevõtja omandab või võtab tagatiseks emaettevõtja osasid, loetakse, et need osad on äriseadustiku tähenduses omandanud või tagatiseks võtnud emaettevõtja. See tähendab, et kehtivad mh ÄS §-s 162 sisalduvad oma osa omandamise ja tagatiseks võtmise põhimõtted. Nimetatud reeglid puudutavad oma osa omandamise või tagatiseks võtmise materiaalsoiguslikke põhimõtteid, sh selle tegemise piiranguid (oma osa võib omandada või tagatiseks võtta vaid lg 2 punktides 1–2 nimetatud juhtudel), pärimise erireeglit (pärimise teel omandamisele piirangud ei kehti), osanikuõigusi (osaühingu oma osad ei anna osaühingule osanikuõigusi) jne. Äriseadustiku § 164 reguleerib osade ja aktsiate omandamist, hoiu-laenuühistud põhinevad aga vastavalt hoiu-laenuühistu seadusele (HLÜS) liikmelisusel (vt §-d 5, 16), samuti puudub HLÜS-s ÄS § 164 sarnane regulatsioon.

Õiguskirjanduses on oma osa raamatupidamisliku kajastamise kohta märgitud järgmist: „Oma osa kajastatakse bilansis omakapitali eraldi real miinusmärgiga, seega jääb oma osa omandamisel osakapitali suurus endiseks, küll vähendab oma osa omandamine omakapitali suurst, sest oma osa omandamise tulemusel omakapital väheneb. Samuti väheneb osa tagasiostmisel osaühingu vara müügihinna ulatuses.”¹ Kuidas oma osasid täpsemalt raamatupidamislikult määratleda, on reguleeritud raamatupidamise seaduses ning selle alusel vastu võetud rakendusaktides, samuti raamatupidamise muude reeglite alusel. Nimetatud reegleid, nagu ülalpool märkisime, saab selgitada siiski Rahandusministeerium.

Justiitsministeeriumi nimel juhin tähelepanu asjaolule, et MSVS alusel antud õigusalane selgitus ei tähenda seaduse ainuõige tõlgenduse kehtestamist ega ole kellelegi täitmiseks kohustuslik. Õigust mõistab Eesti Vabariigi põhiseaduse § 146 esimese lause kohaselt ainult kohus.

¹ Saare, K. Volens, U. Vutt, A. Vutt, M. Ühinguõigus I. Kapitaliühingud. P 5.2.6, 1410.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Suik
tsiviilõiguse ja kohturegistrite talituse juhataja

Marget Pae 5303 9969
Marget.Pae@just.ee